

**ПРОТИ НОВОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ:
ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ІМПЕРСЬКОГО РЕМОДЕРНІЗМУ
В АКТУАЛЬНОМУ РОСІЙСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ**

Марія Енгстрьом

Університет Упсала

Резюме. У статті на прикладі творчості петербурзького мистця Антона Чумака розглянуто візуалізацію неомодерністичної утопії в актуальному російському мистецтві. У проекті «Кордони» (2015), присвяченому Донбасу, Чумак пропонує свою версію імперського ремодернізму як ідеологічної та естетичної альтернативи постіндустріальним Новим Середнім вікам та «новому розпорошенню».

Поняття «Нове Середньовіччя» сьогодні нерідко застосовують для опису нормативної ролі релігії і церкви у пострадянській Росії. Володимир Сорокін, наприклад, описує «консервативний поворот» у російській політиці й культурі, а також ряд законодавчих ініціатив Державної Думи як «кінець Просвітництва». Проте, якщо звернутися безпосередньо до праць представників сучасної радикально-консервативної думки — О. Проханову, О. Дугіну, М. Калашнікову — побачимо, що головна метафора у їхніх проектах є не цехове середньовіччя чи традиційні цінності, а імперський неоіндустріалізм. У консервативній оптиці саме наявний неолібералний олігархічний глобалізм постає як «Нове Середньовіччя»,

натомість консервативна утопія (Новоросія, СРСР 2.0, Євразійська імперія) — це реставрація республіканської ідеї та індустріальної імперії. За альтернативу постіндустріальному Новому Середньовіччю консервативні утопісти вважають імперський ремодернізм, який характеризується сплавом лівої ідеї соціальної справедливості і правої ідеї подолання фрагментації та локалізації через послаблення корпорацій і олігархії, і посилення держави. Практичний шлях досягнення цього ідеалу вбачають в реалізації програми нового індустріалізму. Естетичним виразом цих ідей став стиль, який можна охарактеризувати як індустріальний неокласицизм, що посилається і на греко-римську античність, і на європейське Просвітництво, і на радянський модернізаційний проект, епоху індустріалізації та освоєння космосу. Мистці індустріального неокласицизму візуалізують естетичну утопію «Нової Античності» і «Нового Порядку» як альтернативи хаосу неоліберального глобалізму, який, на їхню думку, призводить до Нового Середньовіччя з його етнонаціоналізмом, подрібненістю, ірраціональністю та неконтрольованою емоційністю.

Ключові слова: *радикальний консерватизм, Донбас, Антон Чумак, неомодернізм, неоіндустріалізм, неокласицизм, актуальне мистецтво, Росія.*

Повна версія статті доступна англійською мовою.